

Семінарське заняття 4

Тема: Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності.

План

1. Отаманщина.
2. Нестор Махно.
3. Холодноярська республіка.

Література: ;

П-1: Історія України: підручник для 10 кл. закладів загальної середньої освіти /В. С. Власов, С. В. Кульчицький, К.: Літера ЛТД, 2018, Розділ 3, §29-30;

П-2: Кульчицький С.В., Лебедева Ю.Г. Історія України: підруч. для 10 класу загальноосвіт. навч. закл. – К.: Генеза, 2010. §32;

П-3: Пометун О. І., Гупан Н. М. Історія України: підруч. для 10 класу загальноосвіт. навч. закл. – К.: Освіта, 2015, тема 17;

П-4: Турченко Ф. Г. Історія України: підруч. для 10 класу загальноосвіт. навч. закл. – К.: Генеза, 2010, §55-56

Електронні підручники:

[Istoriya_Ukrainy_10klas_Turchenko.pdf](#)

[Istoriya_Ukrainy_10klas_Pometun.pdf](#)

[10-klas-istorija-ukrajini-vlasov-2018-stand.pdf](#)

[Istoriya_Ukrainy_10klas_Kulchyckyj.pdf](#)

Теми рефератів:

1. Нестор Махно. Історичний портрет.
2. Махновський рух та його роль у національно-визвольній боротьбі українського народу.
3. Холодноярська республіка (1919–1922) – невизнане державне утворення на території України.
4. Отамани Холодноярської республіки.
5. Історичне значення Холодноярської республіки.

Питання для активізації пізнавальної діяльності студентів:

1. Що таке отаманщина?
2. Яку роль відіграв Н. Махно у боротьбі з денікінськими військами?
3. Чи можна вважати отаманів Григор'єва і Махна борцями за національну українську ідею?
4. Яку мету ставила перед собою революційна повстанська армія України?
5. Який монастир став осередком повстанського руху на території сучасної Черкаської області?
6. Хто очолив повстанський рух на Черкащині?
7. Яку мету ставили перед собою повстанці Холодного Яру?
8. Як називали себе бійці селянської армії?
9. Який міф спростувало існування Холодноярської республіки?
10. Яку символіку мала Холодноярська республіка?

Розглядаючи **перше питання**, зверніть увагу на те, що усі спроби Директорії закріпити за собою владу в Україні не дали результатів.

Реальна влада в країні належала виборним отаманам напівпартизанських загонів, з яких склалися збройні сили УНР. Отамани **Н. Махно**, **М. Григор'єв**, **Зелений** та багато інших очолювали загони озброєних односельців. Директорія вважала такі формування підрозділами своїх збройних сил.

Ці загони добре воювали тільки поблизу своїх домівок, а за несприятливих умов розпорошувалися без бою. Вони опікувалися лише власними інтересами і не хотіли підпорядковуватися державній владі.

Таким чином, на місцях утверджувалася **отаманщина** на чолі з місцевими ватажками - отаманами.

Загони під керівництвом отаманів брали участь у антибільшовицьких повстаннях. Один з перших виступів проти більшовицького уряду очолив отаман **Зелений**. Услід за Зеленим проти влади виступили численні селянські загони «батька» **Нестора Махна**. Наймасштабнішим був виступ отамана **Никифора Григор'єва**. З великими труднощами більшовикам вдалося розгромити григор'євців.

Розглядаючи **друге питання** вкажіть, що політика денікінців на території України не могла мати широкої підтримки, більше того, вона викликала обурення та протест народних мас. Це стимулювало появу масового партизанського руху. Вже восени 1919 р. в денікінському тилу діяли сотні партизанських загонів. На роль лідерів антиденікінського фронту, крім більшовиків претендували українські есери, українські соціал-демократи, анархісти.

Найпотужнішою течією повстансько-партизанського руху була **махновська**.

5 серпня 1919 р. Н. Махно видав наказ про утворення **революційної повстанської армії України (Махновців)**, *основною метою якої була боротьба за повне визволення трудящих України від усього поневолення.*

Махновський рух набув загальноселянського характеру, про що свідчить зростання чисельності армії Н. Махна (восени 1919 р. - в ній налічувалось від 20 до 100 тис. осіб).

У вересні 1919 р. між махновцями та петлюрівцями була укладена угода про боротьбу з Денікіним. Одержавши від Петлюри зброю та боєприпаси Махно у районі Умані пробив білий фронт і за короткий час взяв під контроль значну територію від Перекопа до Бердянська і від Каховки до Синельникове. Махновці оволоділи навіть Маріуполем. Проти махновців Денікін направив армійський корпус генерала Я. Слацова та кінний корпус генерала А. Шкуро.

Махно змушений був залишити Північну Таврію і відійти до Катеринослава, який утримували до початку грудня 1919 р.

У відповіді на **третє питання** необхідно вказати, що однією з героїчних сторінок боротьби за незалежність України в 1919-1922 рр. була історія **Холодного Яру (Холодноярська республіка)**.

Холодноярська республіка (1919–1922) – невизнане державне утворення на території України (на той час УНР), у Чигиринському районі Черкаської області, в районі лісового урочища **Холодний Яр**, зі столицею в селі Мельники.

Холодноярська республіка кинула виклик радянській імперській політиці ще у роки громадянської війни на початку ХХ ст.

Недалеко від Києва на території сучасної Черкаської області у Чигиринському районі поблизу села Мельники, в 1918 р. році православний **Мотринський монастир** став осередком українського повстанського руху, очолюваного **братами Чучупаками проти загарбників: німецьких окупантів та російських «білих» і «червоних» «визволителів», які несли українському населенню біди не менші як німецькі окупанти.**

У зв'язку з революцією, жителями села Мельники, на прохання ігумені, щоб вберегти монастир від пограбування, було створено загін самооборони Мотринського монастиря під керівництвом **Олекси Чучупака**. До складу загону входило 22 особи.

Пізніше, в 1919 році, загін перетворився на полк, Василя Чучупака було обрано командиром полку, а його брата **Петра Чучупака** – начальником штабу.

Полк увесь час поповнювався, його чисельність досягала 2000 бійців станом на початок 1919 року, цього ж року літом утворилась **Холодноярська республіка**, територія якої охоплювала понад 25 навколишніх сіл та мала 15-тисячну селянську повстанську армію, яка чинила опір й боролася за свою державність, захищала український народ від чужоплемінного іга. Бійці цієї армії називали себе козаками, а своїх командирів – отаманами.

Після загибелі Василя Чучупака 12 квітня 1920 р., Холодноярську республіку очолив його заступник **Іван Деркач**. Він керував збройними силами регіону «Холодний Яр» під час антирадянського повстання у весняно-осінній період 1920 року.

24 вересня 1920 р. у Медведівці, де 1768 р. почалося повстання відоме як Коліївщина, відбулася нарада холодноярських отаманів, на якій Головним отаманом усіх повстанських загонів Холодного Яру і околиць було обрано **Костя Блакитного**.

Повстанці воювали з чорним бойовим прапором, на якому срібною ниткою було вишите гасло: «Воля України або смерть», а республіка Холодного Яру проіснувала до 1922 року. Сам факт її існування спростовує міф про позитивне сприйняття населенням встановлення радянської влади на території України. Останнім із Головних отаманів Холодного Яру, обраним на загальному представницькому з'їзді всіх отаманів республіки у червні 1921 р., був отаман **Герасим Нестеренко-Орел**.

Прапор холодноярівських повстанців майорів на Євромайдані в Києві як свідчення незламності та свободолюбивості українського народу.

Домашнє завдання:

Письмово дати відповідь на запитання:

- 1.Що таке отаманщина?
- 2.Яку роль відіграв Н. Махно у боротьбі з денікінськими військами?
3. Чи можна вважати отаманів Григор'єва і Махна борцями за національну українську ідею?
- 4.Яку мету ставила перед собою революційна повстанська армія України?
- 5 Який монастир став осередком повстанського руху на території сучасної Черкаської області?
- 6.Хто очолив повстанський рух на Черкащині?
- 7.Яку мету ставили перед собою повстанці Холодного Яру?
- 8.Як називали себе бійці селянської армії?
- 9.Який міф спростувало існування Холодноярської республіки?
10. Яку символіку мала Холодноярська республіка?

Відповіді на всі питання надсилайте у триденний термін на електронну пошту: svigenko1977@gmail.com або на Viber 0962981236